

Bruxelles, 5.6.2019.
COM(2019) 257 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Godišnje izvješće o primjeni Povelje EU-a o temeljnim pravima za 2018.

{SWD(2019) 198 final}

1. Uvod

Europska komisija svake godine podnosi izvješće o tome kako se Povelja EU-a o temeljnim pravima (Povelja)¹ primjenjuje u EU-u i njegovim državama članicama. U ovom se Izvješću promatra **2018.** Njime se isto tako **obilježava 10. obljetnica stupanja na snagu Povelje.**

Ovo Izvješće pokazuje da se obećanja dana u pogledu Povelje, kao najsuvremenijeg, najsofisticiranijeg i najsveobuhvatnijeg pravno obvezujućeg instrumenta o temeljnim pravima, uistinu održavaju. Povelja je najdjelotvornija i ima stvarni učinak na ljudske živote onda kada je svi sudionici lanca provedbe primjenjuju.

Međutim, poboljšanje je moguće, posebno na nacionalnoj razini. Rezultati nedavnog istraživanja Eurobarometra o osviještenosti o Povelji² pokazuju da je samo 42 % ispitanika čulo za Povelju, a njih 12 % zna kakav je to dokument. Njih 60 % željelo bi saznati više o pravima iz Povelje i o tome kome se obratiti u slučaju povrede njihovih prava.

Važno je osigurati da Povelja koristi svima. Nacionalna tijela, uključujući sudove, dužna su pri provedbi prava EU-a primjenjivati Povelju. Civilno društvo i branitelji ljudskih prava imaju ključnu ulogu u podizanju razine osviještenosti o pravima sadržanima u Povelji i omogućavanju djelotvornog ostvarivanja tih prava za sve. Djelotvorna zaštita temeljnih prava ne može postojati bez dinamičnih organizacija civilnog društva i branitelja prava. Komisija je 2018. poduzela pravne radnje kako bi organizacijama civilnog društva osigurala siguran i neovisan rad³. Predložila je i zakonodavstvo za jačanje financijske potpore njihovu radu⁴.

Komisija je s obzirom na predstojeće europske izbore, koji će se održati u svibnju 2019., poduzela korake⁵ kako bi građanima omogućila da svoja izborna prava ostvare slobodno i dobro informirani. Zdrava demokracija i poštovanje vladavine prava ključni su uvjeti za promicanje i zaštitu temeljnih prava, a to važi i obratno.

---

¹ Komunikacija Komisije „Strategija za učinkovitu provedbu Povelje Europske unije o temeljnim pravima”, COM(2010) 573.

² Posebno izvješće Eurobarometra 487b.

³ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4522_en.htm.

⁴ COM(2018) 384, dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0384&from=EN>; COM(2018) 383, dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A383%3AREV1>.

⁵ Vidjeti odjeljak 2.1.3.

2. Primjena Povelje u EU-u i u djelovanjima EU-a

2.1 Promicanje i zaštita temeljnih prava

2.1.1 Podupiranje organizacija civilnog društva i branitelja ljudskih prava

Organizacije civilnog društva koje djeluju u području temeljnih prava, nacionalne institucije za ljudska prava i tijela za jednakost imaju ključnu ulogu u podizanju razine osviještenosti o pravima iz Povelje i osiguravanju njihove djelotvorne provedbe u praksi. Još ih je važnije poduprijeti i zaštititi ako su temeljna prava ugrožena⁶. Stanje organizacija civilnog društva bilo je središnja tema **Komisijina kolokvija o temeljnim pravima 2018.**⁷ Sudionici su istaknuli da bi organizacije civilnog društva i branitelji ljudskih prava trebali moći raditi sigurno, neovisno i transparentno. Trebali bi imati i pristup dostatnim financijskim sredstvima koja će iskoristiti za osiguravanje temeljnih prava u životima ljudi.

Komisija je 30. svibnja 2018. iznijela prijedlog o **Fondu za pravosuđe, prava i vrijednosti kojim se pruža dodatna potpora braniteljima ljudskih prava i organizacijama civilnog društva koji djeluju u području zaštite i promicanja prava iz Povelje**. Njime će se, na primjer, organizacijama civilnog društva pružiti potpora u poboljšanju pristupa pravosuđu za sve, a posebno provedbom aktivnosti podizanja razine osviještenosti o pravima, razmjenom najbolje prakse u području vođenja sporova i osposobljavanjem o Povelji⁸. Njime će se organizacije poduprijeti i u osiguravanju djelotvornosti temeljnih prava tako što će se financirati aktivnosti koje se odnose na sudjelovanje u demokratskom životu EU-a, jednakost i nediskriminaciju te sprječavanje i borbu protiv rasizma i nasilja⁹.

Komisija je održala i savjetovanja kako bi, na zahtjev Europskog parlamenta, provela pripremne mjere povezane s **fondom EU-a za financijsku potporu za vođenje sporova koji se odnose na kršenje demokracije, vladavine prava i temeljenih prava**. Cilj je među pravnim stručnjacima i odvjetnicima podići razinu osviještenosti o pravima iz Povelje te načinu njihova izvršenja na nacionalnoj i europskoj razini.

---

⁶ Vidjeti publikaciju Agencije EU-a za temeljna prava iz svibnja 2018. o problemima s kojima se suočavaju organizacije civilnog društva dostupnu na <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu> i doprinos Komisijinu kolokviju o temeljnim pravima 2018. koji je dostupan na <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/colloq-civil-society>.

⁷ Dokumenti i zaključci dostupni su na https://ec.europa.eu/info/events/annual-colloquium-fundamental-rights_en.

⁸ COM(2018) 384 (program Pravosuđe).

⁹ COM(2018) 383 (program Prava i vrijednosti).

Nadalje, Komisija je u svoj zakonodavni prijedlog o politikama financiranja sredstvima EU-a u okviru podijeljenog upravljanja za razdoblje nakon 2020.¹⁰ uključila **uvjet kojim se omogućuje djelotvorna primjena i provedba Povelje**. On uključuje mehanizme izvješćivanja kako bi se provjerilo jesu li operacije koje se podupiru sredstvima EU-a usklađene s Poveljom.

Komisija je 22. lipnja 2018. donijela Preporuku¹¹ kojom potiče države članice da utvrde mjere za **poboljšanje neovisnosti i djelotvornosti tijela za jednakost**. To je izuzetno bitno za njihov učinkovit rad. Komisija je isto tako nastavila pratiti nacionalno zakonodavstvo koje utječe na rad organizacija civilnog društva te je poduzela mjere ako je utvrdila kršenje prava EU-a¹².

2.1.2   Zaštita zviždača na razini EU-a

Komisija je 23. travnja 2018. predložila zajedničke minimalne standarde kojima će se zajamčiti visoka razina **zaštite zviždača** u cijelom EU-u¹³. Oni će imati zamjetan pozitivan učinak na zaštitu slobode izražavanja zviždača (članak 11. Povelje). Zaštita zviždača od osвете bitna je za očuvanje slobode medija i ulogu čuvara koju istraživačko novinarstvo ima u demokratskim društvima.

Zviždači će moći prijavljivati povrede prava EU-a obuhvaćenog tom direktivom tako što će se koristiti lako dostupnim i sigurnim kanalima za podnošenja prijave na unutarnjoj (unutar organizacije) i vanjskoj razini (nadležnom tijelu). Zviždači će ujedno moći javno otkriti informacije kada takvi kanali nisu dostupni ili se ne može razumno očekivati da će pravilno funkcionirati, ili u slučaju neposredne ili očite opasnosti za javni interes. Tim će se pravilima osigurati zabrana i kažnjavanje osвете, a ako zviždači postanu žrtve osвете, imat će na raspolaganju djelotvorne pravne lijekove.

2.1.3   Promicanje izbornih prava

Predsjednik Juncker u svojem je govoru o stanju Unije 2018. najavio ¹⁴ **mjere koje će građanima EU-a pomoći da djelotvorno, slobodno, pravično i sigurno ostvare svoja izborna prava na temelju Povelje**. One su usklađene s preporukama objavljenima u

---

¹⁰ COM(2018) 375.

¹¹ COM(2018) 951.

¹² Vidjeti odjeljak 3.1.

¹³ COM(2018) 218. Europski parlament i Vijeće 11. ožujka 2019. postigli su dogovor o tom prijedlogu.

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2018_hr.

veljači 2018.¹⁵ u kojima je Komisija izdvojila praktične korake za poboljšanje učinkovite provedbe izbora za Europski parlament 2019. Na temelju nedavnih slučajeva postalo je očito da postoje rizici od masovne internetske kampanje dezinformiranja, netransparentnog političkog oglašavanja, zlouporabe osobnih podataka građana, povrede konvencionalnih izbornih zaštitnih mjera, kibernetičkih napada i drugih pokušaja uplitanja u izbore i podriivanja demokracije u Europi. Cilj je mjera koje je utvrdila Europska komisija¹⁶ poduprijeti zajedničko djelovanje svih sudionika u demokratskom procesu tako što će se njima:

- omogućiti tijelima da mogu brzo otkrivati potencijalne prijetnje, razmjenjivati podatke te osigurati brz i koordiniran odgovor,
- osigurati veća transparentnost političkih oglasa na internetu i odabira ciljne publike te mjere za zaštitu mrežnih i informacijskih sustava od kibersigurnosnih prijetnji,
- poduprijeti nacionalna tijela te europske i nacionalne političke stranke da pravilno primjenjuju nove obveze EU-a o zaštiti podataka¹⁷ u kontekstu izbora,
- omogućiti određivanje financijskih sankcija¹⁸ za povredu pravila o zaštiti podataka do koje dolazi zbog nastojanja da se namjerno utječe na ishod europskih izbora.

Komisija je na temelju rada **Stručne skupine na visokoj razini za suzbijanje lažnih vijesti**¹⁹ 26. travnja 2018. donijela **Komunikaciju o dezinformacijama**²⁰ u kojoj poziva predstavnike internetskih platformi, oglašivačku industriju i velike oglašivače²¹ da izrade samoregulatorni **kodeks dobre prakse za suzbijanje dezinformacija**²². Obveze uključuju osiguravanje transparentnosti političkog oglašavanja, zatvaranje aktivnih lažnih računa, označavanje poruka koje se šire „botovima” i poboljšanje vidljivosti sadržaja čije su činjenice provjerene. Komisija i Visoki predstavnik, kao dopunu Komunikaciji, utvrdili su **zajednički akcijski plan**²³ za borbu protiv dezinformiranja. On uključuje poboljšanu analizu podataka i alate za

---

¹⁵ COM(2018) 900.

¹⁶ C(2018) 5949, COM(2018) 638, COM(2018) 636 i COM(2018) 630.

¹⁷ Nova pravila EU-a o zaštiti podataka počela su se primjenjivati u svibnju 2018. Primjenjuju se na sve europske i nacionalne političke stranke te na ostale dionike u izborima kao što su posrednici podataka i platforme društvenih mreža.

¹⁸ Sankcije bi iznosile 5 % godišnjeg proračuna predmetne europske političke stranke ili zaklade. Sankcije će određivati Tijelo za europske političke stranke i europske političke zaklade.

¹⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-high-level-expert-group-fake-news-and-online-disinformation>.

²⁰ COM(2018) 236.

²¹ Facebook, Google, Twitter i Mozilla kao i trgovinska udruženja koja predstavljaju internetske platforme i sektor oglašavanja.

²² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

²³ JOIN(2018) 36.

otkrivanje, sustav brzog uzbunjivanja za dijeljenje informacija o kampanjama dezinformiranja i koordinaciju odgovora te praćenje provedbe Kodeksa dobre prakse.

2.1.4 Promicanje društva u kojem prevladavaju tolerancija, pluralizam i nediskriminacija

Iz podataka koje je 2018. objavila Agencija EU-a za temeljna prava bilo je vidljivo da su rasizam i diskriminacija još uvijek u porastu²⁴. U tim je okolnostima **Skupina na visokoj razini za suzbijanje rasizma, ksenofobije i drugih oblika netolerancije** nastavila pripremati odgovore na zločin iz mržnje i govor mržnje u EU-u²⁵. Ključni rezultat bile su Smjernice o praktičnoj primjeni Okvirne odluke EU-a o suzbijanju rasizma i ksenofobije²⁶ kako bi se državama članicama pružila pomoć u rješavanju poteškoća s kojima se suočavaju kada svoje zakonske obveze provode u praksi u korist javnosti²⁷.

Komisija je isto tako nastavila pratiti učinak **Kodeksa postupanja za borbu protiv govora mržnje na internetu**²⁸. Iz evaluacija za 2018. vidljivi su opipljivi rezultati uklanjanja nezakonitoga govora mržnje²⁹. Informatička poduzeća uklanjaju u prosjeku više od 70 % sadržaja koji im je prijavljen, a taj je postotak 2017. iznosio 59 %, dok je 2016. bio 28 %. Četiri dodatna poduzeća (Instagram, Google +, Snapchat i Dailymotion) najavila su 2018. da će sudjelovati u Kodeksu postupanja.

Vijeće je donijelo Izjavu³⁰ o daljnjim mjerama za borbu protiv **antisemitizma**. Istraživanje o antisemitizmu koje je 2018. provela Agencija EU-a za temeljna prava³¹ pokazuje da problemi i dalje postoje. Od 10 ispitanika njih devet misli da se antisemitizam povećao u njihovoj zemlji u pet godina koje su prethodile istraživanju. Od 10 ispitanika više od osam ih misli da je to ozbiljan problem. Komisija je nastavila podupirati inicijative za borbu protiv svih oblika antisemitizma na temelju programa Prava, jednakost i građanstvo. Bila je domaćin 12. seminara na visokoj razini između EU-a i Izraela o suzbijanju rasizma, ksenofobije i antisemitizma te i dalje radi na podizanju razine osviještenosti među svojim osobljem i

---

²⁴ Rezultati drugog ciklusa njezina istraživanja o manjinama i diskriminaciji (EU-MIDIS II) dostupni su na <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-main-results>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-eu-midis-ii-muslims>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/eumidis-ii-being-black>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

²⁵ https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?&item_id=51025.

²⁶ SL L 328, 6.12.2008., str. 55.

²⁷ https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=55607.

²⁸ Za dodatne informacije vidjeti https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300.

²⁹ https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300.

³⁰ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15213-2018-INIT/hr/pdf/>.

³¹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

organizira osposobljavanje o sjećanju na holokaust i antisemitizmu. EU je u studenome 2018. postao stalni međunarodni partner Međunarodnog saveza za sjećanje na holokaust.

Komisija je pojačala svoju suradnju s ključnim dionicima i civilnim društvom u području suzbijanja **mržnje prema muslimanima**. Europski imami sastali su se 28. ožujka 2018., a 3. prosinca 2018. održana je konferencija na visokoj razini o suzbijanju netolerancije i diskriminacije protiv muslimana u EU-u³². Na toj je konferenciji Agencija EU-a za temeljna prava pustila u rad bazu podataka o mržnji protiv muslimana³³.

Komisija je 2018. donijela izvješće o evaluaciji u sredini programskog razdoblja³⁴ Okvira EU-a iz 2011. za nacionalne strategije integracije **Roma** do 2020. U njemu se posebno ističe napredak ostvaren u području obrazovanja. Komisija je u okviru europskog semestra nastavila pratiti napredak uključivanja Roma te je predložila preporuke za pojedine zemlje o uključivom redovnom obrazovanju romske djece u četiri zemlje (BG, HU, RO, SK). Komisija je u svojim prijedlozima iz svibnja 2018. o strukturnim fondovima u razdoblju 2021.–2027.³⁵ predložila stvaranje jake veze između prioriteta politike i financiranja povezanih s uključivanjem Roma. U okviru programa Prava, jednakost i građanstvo isto su tako financirani projekti za potporu uključivanju Roma i borbu protiv diskriminacije i netrpeljivosti prema Romima u cijeloj Europi.

---

³² https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=57312.

³³ <https://fra.europa.eu/en/databases/anti-muslim-hatred/>.

³⁴ COM(2018) 785 (razdoblje 2011.–2017.).

³⁵ COM(2018) 382 i COM(2018) 375.

2.2 Jamstvo poštovanja temeljnih prava

Institucije, tijela, uredi i agencije EU-a moraju poštovati Povelju u svim svojim aktivnostima. U slučaju nepoštovanja može se pokrenuti postupak pred Sudom EU-a. Komisija je 2018. nastavila uključivati temeljna prava u svoje zakonodavne inicijative i inicijative za politiku kako bi zajamčila poštovanje Povelje. Neki primjeri uključuju:

- Prijedlog uredbe o **sprečavanju širenja terorističkih sadržaja na internetu**³⁶. Njime će se stvoriti usklađeni zakonski okvir kojim se osigurava da se usluge smještaja na internetskom poslužitelju ne upotrebljavaju za dijeljenje terorističkog sadržaja. U njemu se pojašnjava odgovornost država članica i pružatelja usluga smještaja na poslužitelju kad je riječ o jamčenju sigurnosti njihovih usluga te otkrivanju i uklanjanju terorističkog sadržaja. Komisija je analizirala učinak Prijedloga na prava iz Povelje i uključila zaštitne mjere kojima se jamči poštovanje tih prava,
- revidiranu **Direktivu o audiovizualnim medijskim uslugama**³⁷ kojom se jača borba protiv nezakonitog i štetnog sadržaja u okviru svih audiovizualnih usluga, među ostalim na društvenim medijima. Platforme za dijeljenje videozapisa (npr. YouTube) trebat će uvesti mjere za zaštitu djece od štetnog sadržaja i zaštitu šire javnosti od poticanja na nasilje ili mržnju i od određenog sadržaja koji se smatra kaznenim djelom,
- predložene mjere o **umjetnoj inteligenciji**³⁸. Razvoj umjetne inteligencije treba se odvijati u skladu s Poveljom („temeljna prava s obzirom na izradu”). Komisija je 7. prosinca iznijela plan koordiniran s državama članicama za osiguravanje primjene umjetne inteligencije tako da se poštuju temeljna prava i etička pravila. Komisijina skupina na visokoj razini za umjetnu inteligenciju³⁹ 18. prosinca 2018. izradila je nacrt etičkih smjernica⁴⁰ kojima se isto tako obuhvaća učinak umjetne inteligencije na temeljna prava,
- **instrumente financiranja u području migracija, upravljanja granicama i sigurnosti** za sljedeći višegodišnji financijski okvir (VFO)⁴¹: u tim se prijedlozima naglašava da sredstva treba u cijelosti upotrebljavati u skladu s pravima i načelima iz Povelje. U okviru mjera koje se provode s pomoću sredstava EU-a trebalo bi se posebno voditi računa o temeljnim pravima djece, migranata, izbjeglica i tražitelja azila te osigurati potpuno poštovanje prava na ljudsko dostojanstvo, prava na azil te prava osoba kojima je potrebna međunarodna zaštita i zaštita u slučaju udaljavanja.

---

³⁶ COM(2018) 640.

³⁷ SL L 303, 28.11.2018., str. 69.

³⁸ COM(2018) 237.

³⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence>.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/draft-ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

⁴¹ COM(2018) 471, COM(2018) 473 i COM(2018) 472.

2.3 Nadzor institucija EU-a koji provodi Sud

Predmet **Mikola Janovič Azarov protiv Vijeća**⁴² odnosio se na žalbu protiv zamrzavanja sredstava i gospodarskih izvora s obzirom na stanje u Ukrajini. Ime žalitelja bilo je na popisu osoba, subjekata i tijela na koje se primjenjuju mjere zamrzavanja sredstava i gospodarskih izvora na temelju odluke pravosudnog tijela države koja nije država članica EU-a. Vijeće je bilo dužno provjeriti je li ta odluka donesena uz potpuno poštovanje prava na obranu i prava na djelotvornu sudsku zaštitu. Sud je utvrdio da iz obrazloženja nije očito da je Vijeće provjerilo jesu li ukrajinska pravosudna tijela poštovala žaliteljevo pravo na obranu i pravo na sudsku zaštitu. Slijedom toga Sud je poništio pobijane mjere u dijelu u kojem se odnose na žalitelja.

---

⁴²

Predmet C-530/17.

3. Primjena Povelje u državama članicama i u djelovanjima država članica

3.1 Kretanja u pogledu temeljnih prava i vladavine prava

Povelja se odnosi na države članice samo kada provode pravo EU-a, kao što je utvrđeno u njezinu članku 51. Postupci zbog povrede prava na temelju Povelje mogu se stoga pokrenuti tek nakon što se ustanovi dovoljna razina povezanosti s pravom EU-a. Komisija svake godine prima brojne pritužbe temeljem kojih ne može djelovati jer predmetna situacija nije obuhvaćena područjem primjene prava EU-a⁴³. To može izazvati određene frustracije kada se osobe žele pozvati na svoja prava.

Komisija je 2018. poduzela korake u predmetima povezanim s Poveljom koji su navedeni u nastavku.

Komisija je 24. rujna 2018. uputila Sudu Europske unije predmet protiv Poljske zato što se novim Zakonom o Vrhovnom sudu krši načelo neovisnosti sudstva. Komisija smatra da u novom zakonu sustav umirovljenja sudaca nije u skladu s pravom EU-a jer se tim zakonom ugrožava načelo neovisnosti sudstva, uključujući nesmjjenjivost sudaca (članak 19. stavak 1. Ugovora o Europskoj uniji koji se tumači u vezi s člankom 47. Povelje). Sud EU-a 17. prosinca 2018. donio je pravomoćno rješenje o privremenim mjerama kojim se nalaže zaustavljanje primjene sustava umirovljenja iz Zakona o Vrhovnom sudu.

Komisija je 19. srpnja 2018. pokrenula postupak zbog povrede prava u slučaju mađarskog zakona kojim se kriminalizira svaka pomoć koju neka osoba nudi u ime nacionalnih, međunarodnih i nevladinih organizacija ljudima koji žele podnijeti zahtjev za azil ili boravišnu dozvolu u Mađarskoj. Istog je dana Komisija uputila Sudu Europske unije predmet protiv Mađarske zato što njezino zakonodavstvo o azilu i vraćanju nije usklađeno s pravom EU-a. To se dogodilo nakon postupka zbog povrede pokrenutog 2015. te kasnije razmjene korespondencije⁴⁴.

Komisija je 8. studenoga 2018. pokrenula postupak zbog povrede prava protiv Bugarske jer je nepravilno provela zakonodavstvo EU-a o azilu. Sporna pitanja odnose se konkretno na

---

⁴³ Godine 2018. 45 % dopisa zaprimljenih od javnosti odnosilo se na pitanja za koja EU nije nadležan. Vidjeti Radni dokument službi, stranica 4.

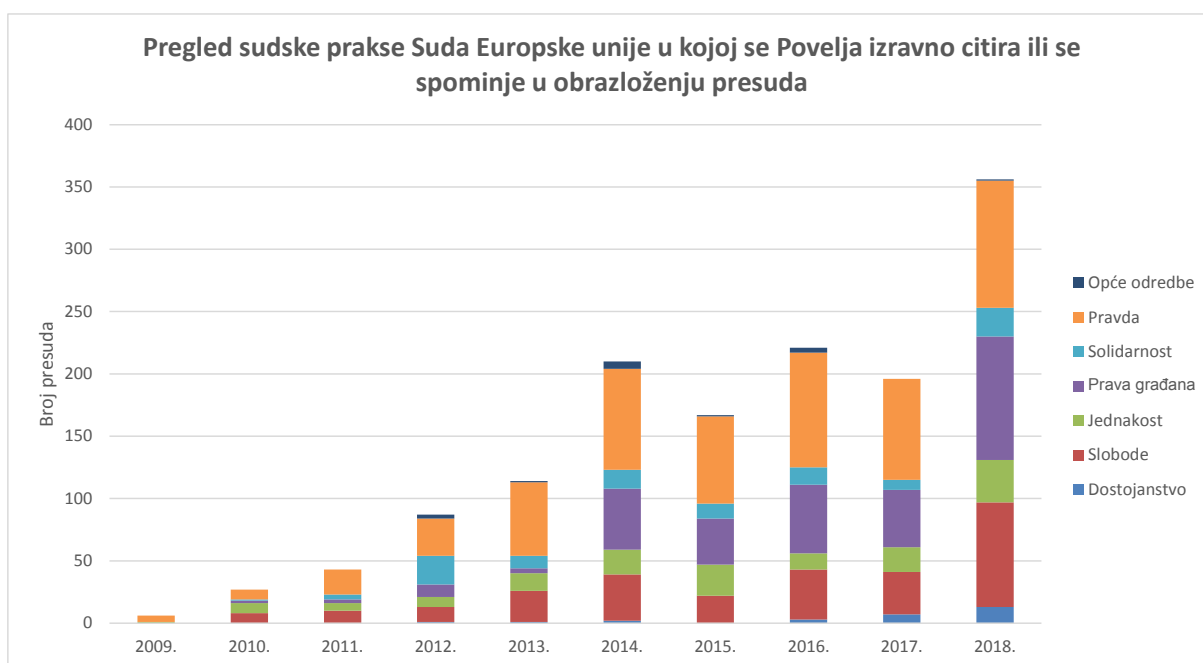
⁴⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4522_en.htm.

smještaj i pravno zastupanje maloljetnika bez pratnje, identifikaciju ranjivih tražitelja azila i pružanje potpore tim osobama, pružanje odgovarajuće pravne pomoći te zadržavanje tražitelja azila i zaštitne mjere u okviru postupka zadržavanja⁴⁵.

Čak i kada djeluju izvan okvira prava EU-a, države članice moraju poštovati vrijednosti na kojima se EU temelji. Prije svega, poštovanje vladavine prava preduvjet je za zaštitu temeljnih prava. Nakon što je Komisija 2017. aktivirala članak 7. stavak 1. Ugovora o Europskoj uniji, Vijeće je 2018. održalo tri saslušanja u pogledu stanja vladavine prava u Poljskoj. Europski parlament 12. rujna 2018. odlučio je protiv Mađarske pokrenuti postupak iz članka 7. stavka 1.

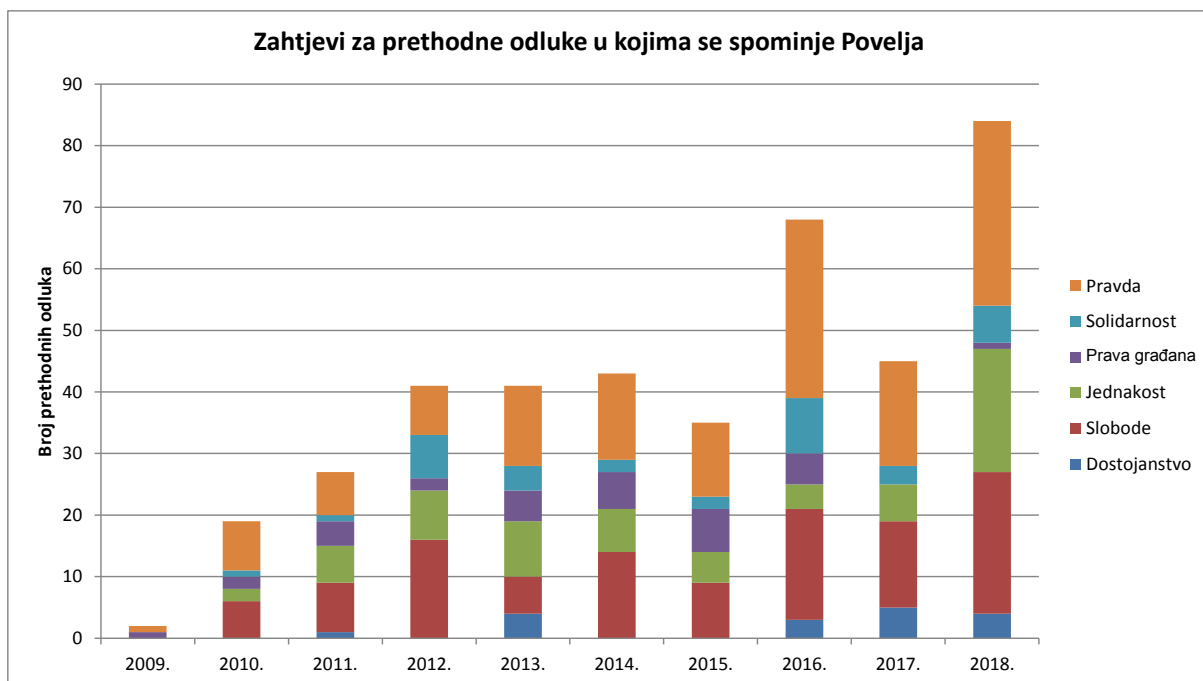
3.2 Smjernice Suda za države članice

Sud Europske unije 2018. uputio je na Povelju u 356 predmeta (2010. ta je brojka bila 27).

Kada upućuju pitanja Sudu Europske unije (zahtjeve za prethodne odluke), nacionalni sudovi sve više upućuju na Povelju (84 u 2018. u odnosu na 19 koliko ih je bilo 2010.).

⁴⁵ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-18-6247_hr.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-6247_hr.htm).

Sud Europske unije 2018. uputio je na Povelju u nekoliko predmeta povezanih s nediskriminacijom. Sud je u dva predmeta u kojima su organizacije čiji se sustav vrijednosti temelji na određenoj vjeri ili uvjerenju postupale različito prema radnicima ovisno o njihovoj vjerskoj pripadnosti⁴⁶ prvi put pojasnio tumačenje članka 4. stavka 2. Direktive 2000/78/EZ⁴⁷, kojim je predviđena iznimka od načela nediskriminacije na temelju vjere ako je poslodavac crkva ili neka druga organizacija s određenim sustavom vrijednosti. Sud je izričito uputio na članke 10., 21. i 47. Povelje i utvrdio da iako se Direktivom 2000/78/EZ štiti temeljno pravo radnika na to da ih se ne diskriminira na temelju njihove vjere, njome se isto tako nastoji u skladu s člankom 10. Povelje uzeti u obzir pravo na autonomiju crkava i organizacija čiji se sustav vrijednosti temelji na određenoj vjeri ili uvjerenju.

Sud je u predmetu *Coman*⁴⁸ potvrdio da se pojam „bračni drug” iz odredbi prava EU-a o slobodnom kretanju i boravku građana Unije odnosi na osobu koja je bračnom vezom sjedinjena s drugom osobom, da je rodno neutralan i stoga može obuhvatiti istospolnog bračnog druga građanina Unije. Sud je istaknuo da prava zajamčena člankom 7. Povelje imaju jednako značenje i područje primjene kao prava zajamčena člankom 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Sud je uputio na sudsku praksu Europskog suda

⁴⁶ Predmeti C-414/16, *Egenberger protiv Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e.V.* i C-68/17, *IR*.

⁴⁷ Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, SL L 303, 2.12.2000., str. 16.

⁴⁸ Predmet C-673/16.

za ljudska prava iznoseći zaključak da je odnos istospolnog para obuhvaćen pojmovima „privatan život” i „obiteljski život” na istoj osnovi kao i odnos heteroseksualnog para koji se nalazi u istoj situaciji.

Sud Europske unije u dva je predmeta koja su se odnosila na primjenu prava na djelotvoran pravni lijek za pravila EU-a o azilu i vraćanju⁴⁹ smatrao da se člankom 47. Povelje koji se tumači u vezi s člankom 18. i člankom 19. stavkom 2. Povelje traži da podnositelju zahtjeva za međunarodnu zaštitu treba biti omogućeno djelotvorno ostvarivanje njegovih prava pred pravosudnim tijelom.

3.3 Nacionalna sudska praksa u kojoj se citira Povelja

Nacionalni suci imaju ključnu ulogu u zaštiti temeljnih prava. Agencija EU-a za temeljna prava utvrdila je da su 2018. nacionalni sudovi i dalje upućivali na Povelju, posebno u području azila i migracija, zaštite podataka i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima⁵⁰.

Povelja se primjenjuje na države članice samo kada provode pravo EU-a (članak 51. Ugovora o Europskoj uniji). Međutim, nacionalni suci ne upućuju na Povelju samo u predmetima obuhvaćenima područjem primjene prava EU-a. U većini sudskih odluka u kojima se upućuje na Povelju ne postavlja se pitanje primjenjuje li se Povelja i zašto se primjenjuje. Tek katkad suci analiziraju članak 51. Povelje i njegovo područje primjene⁵¹.

Isti obrasci postupanja kao i prethodnih godina ponovili su se 2018. kad je riječ o upućivanjima na određene članke Povelje. Pravo na djelotvoran pravni lijek i pošteno suđenje (članak 47.) i dalje je bila odredba Povelje na koju se najčešće upućivalo. Nacionalni suci isto su tako upućivali i na pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života (članak 7.) i na pravo na zaštitu osobnih podataka (članak 8.)⁵². Neki od primjera su predmeti navedeni u nastavku.

Vrhovni upravni sud u **Finskoj**⁵³ utvrdio je da službe za imigraciju ne mogu od podnositelja zahtjeva za azil tražiti da dostave fotografije ili videosnimke intimnih radnji kojima bi potkrijepili svoje tvrdnje o progonu na temelju spolnog opredjeljenja jer bi to činilo povredu prava na ljudsko dostojanstvo (članak 1. Povelje) i prava na privatan život (članak 7. Povelje).

---

⁴⁹ Predmeti C-175/17, X protiv Belastingdienst/Toeslagen i C-180/17, X i Y protiv Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

⁵⁰ Izvješće Agencije EU-a o temeljnim pravima za 2019. (Izvješće FRA-e o temeljnim pravima za 2019.).

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ Finska, Vrhovni upravni sud, predmet 3891/4/17, 13. travnja 2018.

Vrhovni upravni sud u **Češkoj**⁵⁴ presudio je da se člankom 171. točkom (a) Zakona o boravištu stranih državljana, u skladu s kojim se na sudu ne može osporiti odbijanje izdavanja vize, krši članak 47. Povelje (Pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje).

Ustavni sud u **Portugalu**⁵⁵ preispitao je članak 7. stavak 3. Zakona 34/2004 o pristupu sudovima kojim se zabranjuje pružanje pravne pomoći subjektima koji posluju radi ostvarivanja dobiti. Ustavni sud proglasio je da je ta odredba neustavna i naglasio da se u okviru prava na djelotvoran pravni lijek zajamčenog člankom 47. Povelje može zahtijevati pružanje pravne pomoći pravnim osobama koje ostvaruju dobit.

4. Glavni dio: 10. obljetnica stupanja na snagu Povelje

Kultura temeljnih prava postupno se razvijala u institucijama EU-a. Oblikovatelji politika postaju sve više svjesni koliko je važno osigurati usklađenost njihovih inicijativa s Poveljom⁵⁶. Otkad je Povelja stupila na snagu, EU je donio nekoliko inicijativa kojima se izravno promiču i štite ljudska prava iz Povelje⁵⁷. Upućivanja Suda Europske unije na Povelju povećala su se od 2010. Rad se mora nastaviti u skladu sa snažnim političkim programom EU-a za promicanje i zaštitu temeljnih prava.

Nacionalni sudovi u svojim odlukama isto tako upućuju na Povelju i sve više traže smjernice od Suda Europske unije⁵⁸. Ipak, puni se potencijal Povelje ne iskorištava, a razina osviještenosti o njoj i dalje je niska⁵⁹. Agencija EU-a za temeljna prava upućuje na nedostatak

---

⁵⁴ Češka, Vrhovni upravni sud, predmet 6 Azs 253/2016 – 49, 4. siječnja 2018.

⁵⁵ Portugal, Ustavni sud, predmet 242/2018, 8. svibnja 2018.

⁵⁶ Vidjeti Operativne smjernice Komisije iz 2011. o uzimanju u obzir temeljnih prava u procjenama učinka te Paket za bolju regulativu iz 2015. na temelju kojeg uključivanje Povelje postaje sastavni dio procjene učinka (alat 28). Vidjeti i Smjernice Vijeća o provjeri poštovanja temeljnih prava, dok. 5377/15 od 20. siječnja 2015. i mogućnost da Odbor Europskog parlamenta za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove (LIBE) dostavi mišljenje o nekoj zakonodavnoj dokumentaciji (poslovnik Europskog parlamenta – pravilo 38.).

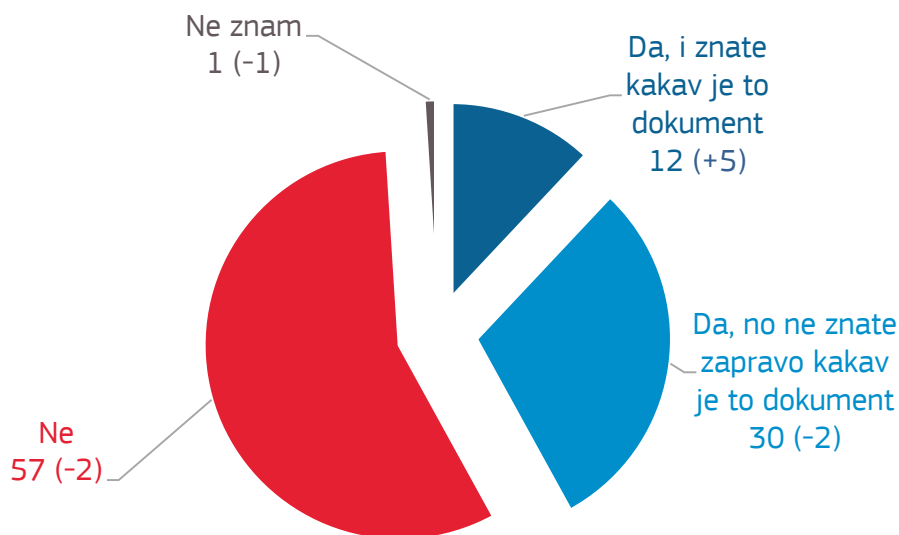
⁵⁷ Navedeno u odjeljcima 2.1. „promicanje i zaštita temeljnih prava” Komisijinih godišnjih izvješća o primjeni Povelje, dostupno na https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/application-charter/annual-reports-application-charter_en.

⁵⁸ Vidjeti prethodni odjeljak 3.2. Vidjeti i preporuke Suda Europske unije o prethodnim odlukama upućene nacionalnim sudovima, SL C 257, 20.7.2018. Vidjeti Burgorgue-Larsen, L. (2017.), *La Charte des droits fondamentaux saisie par les juges en Europe*, Pariz, Pedone. Vidjeti mišljenje Agencije EU-a za temeljna prava – Izazovi i mogućnosti provedbe Povelje o temeljnim pravima, rujan 2018., dostupno na <https://fra.europa.eu/en/opinion/2018/charter-training>. Vidjeti i nacionalne sažetke za svaku zemlju o primjeni Povelje koje je u ožujku 2018. objavila Agencija EU-a za temeljna prava, dostupno na <https://fra.europa.eu/en/charterpedia/fra-charter-resources>.

⁵⁹ Izazovi i mogućnosti provedbe Povelje o temeljnim pravima, rujan 2018., dostupno na <https://fra.europa.eu/en/opinion/2018/charter-training>. Vidjeti i Izvješće FRA-e o temeljnim pravima za 2019.

nacionalnih politika kojima se promiču osviještenost o Povelji i njezina provedba⁶⁰. Iz istraživanja Eurobarometra o razini osviještenosti o Povelji⁶¹ vidljivo je (iako se stanje donekle popravilo od 2012.) da je samo 42 % ispitanika čulo za Povelju, a tek 12 % njih zna kakav je to dokument.

PB1. Jeste li ikada čuli za Povelju EU-a o temeljnim pravima?
(% – EU)

(ožujak 2019. – lipanj 2012.)

Rezultati pokazuju i da bi od 10 ispitanika njih šest željelo dobiti više informacija o Povelji te o tome kome se obratiti u slučaju kršenja njihovih prava iz Povelje.

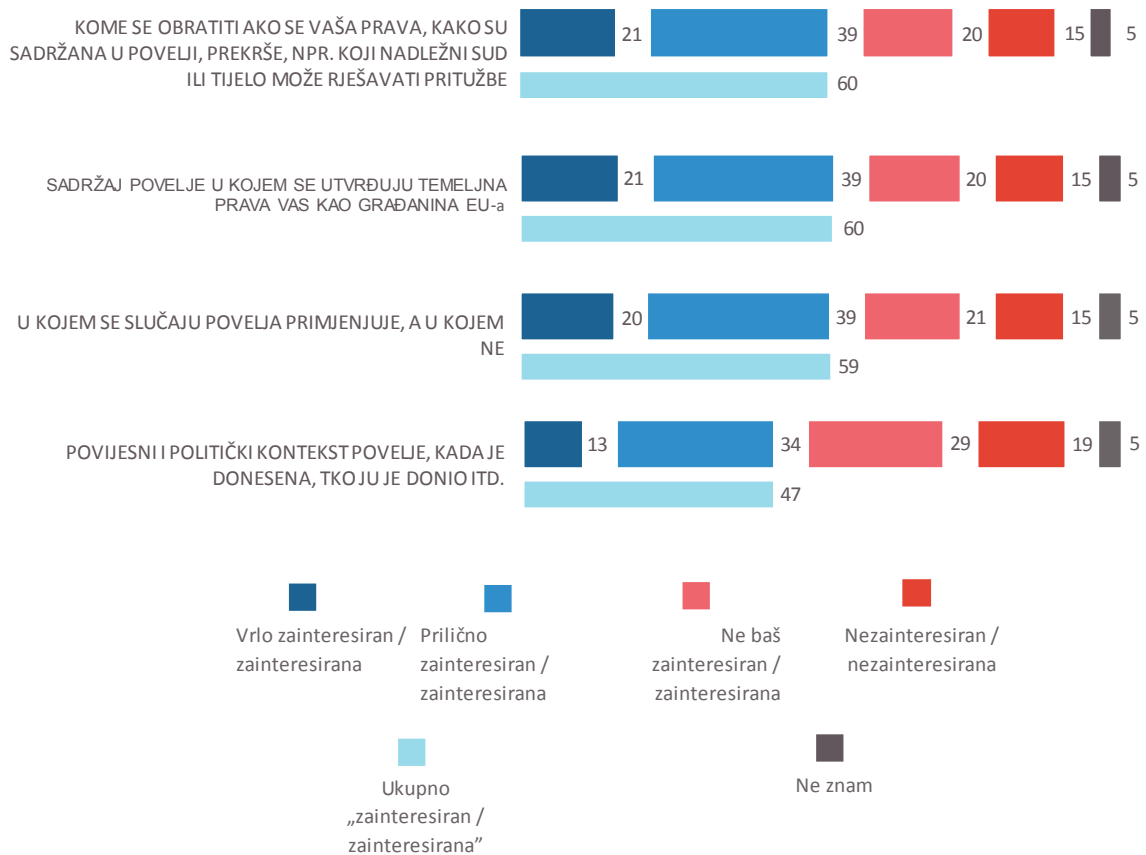
---

o upotrebi Povelje u nacionalnom zakonodavnom radu te nacionalne sažetke FRA-e za svaku zemlju o primjeni Povelje, nav. dj.

⁶⁰ Vidjeti Izvješće FRA-e o temeljnim pravima za 2019. o nedostatku nacionalnih politika usmjerenih na promicanje primjene Povelje.

⁶¹ Posebno izvješće Eurobarometra 487b.

PB6. Jeste li zainteresirani za više informacija o sljedećim aspektima Povelje?
(% – EU)

Povelja može djelovati na živote ljudi samo ako su oni upućeni u svoja prava, ako znaju kome se obratiti u slučaju kršenja prava te ako nacionalni sudovi, zakonodavci i uprave provode njihova prava.

Interaktivni alat za temeljna prava⁶² služi kao pomoć ljudima u pronalasku nadležnog nacionalnog tijela kada su njihova prava prekršena. Pretraživan je 3 871 put 2018. i moglo bi ga se više oglašavati kako bi se povećala njegova upotreba.

Na događanjima na temu Povelje koja su organizirala predsjedništva EU-a u suradnji s Komisijom i Agencijom EU-a za temeljna prava⁶³ istaknuta je najbolja praksa koju nacionalna tijela primjenjuju kako bi povećala razinu osviještenosti o Povelji i osmislila

⁶² https://beta.e-justice.europa.eu/459/HR/fundamental_rights_interactive_tool?init=true.

⁶³ Na primjer, konferencija iz 2016. „Primjena Povelje EU-a o temeljnim pravima u nacionalnoj politici” organizirana tijekom nizozemskog predsjedništva EU-a ili konferencija iz 2018. „Nacionalni život Povelje EU-a o temeljnim pravima” koja se održala tijekom austrijskog predsjedništva EU-a.

alate⁶⁴ s pomoću kojih će oblikovatelji politika lakše moći primijeniti Povelju u svojem radu. Novi alat pod nazivom CharterClick⁶⁵, koji služi za provjeru je li određeni predmet obuhvaćen područjem primjene Povelje, dostupan je na portalu e-pravosuđe od listopada 2018. Kao dopuna tom alatu sastavljen je sveobuhvatni vodič za upotrebu Povelje⁶⁶.

Osposobljavanje o Povelji ključno je za osiguravanje njezine učinkovitosti. Komisija je u okviru Europske mreže za pravosudno osposobljavanje (EJTN) 2018. nastavila podupirati osposobljavanje sudaca i tužitelja⁶⁷. Kvalitetni projekti za osposobljavanje odvjetnika o Povelji podupirali su se i u okviru Komisijina programa Pravosuđe⁶⁸.

Prijedlogom Komisije o novom Fondu za pravosuđe, prava i vrijednosti otvara se mogućnost da se aktivnosti podizanja razine osviještenosti o Povelji, osim za suce i odvjetnike, financiraju i za nacionalna tijela (tj. ministarstva, policiju i nacionalne parlamente).

Agencija EU-a za temeljna prava izvršila je 2018. brojne aktivnosti podizanja razine osviještenosti i osposobljavanja o Povelji. Objavila je ključna načela za obavješćivanje o pravima iz Povelje⁶⁹ te ažurirala i proširila *Charterpediju* (internetski alat za informiranje u kojemu se prikazuje članak po članak Povelje povezan s pristupom relevantnoj europskoj i nacionalnoj sudskoj praksi te relevantnim normama ustavnog, međunarodnog i prava EU-a⁷⁰). Time se nadopunjuju informacije o Povelji, njezinu području primjene, tumačenju i učincima, dostupne na portalu e-pravosuđe. Agencija je u listopadu 2018. pripremila i priručnik o Povelji namijenjen odvjetnicima i oblikovateljima politika⁷¹, koji služi kao temelj za

---

⁶⁴ Vidjeti kontrolni popis koji je označila Agencija EU-a za temeljna prava u svojem priručniku „Primjena Povelje Europske unije o temeljnim pravima u pravu i oblikovanju politika na nacionalnoj razini”, II. dio, dostupan na <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/national-guidance-application-eu-charter>. Vidjeti projekt „Ocjenjivanje Povelje”, koji je sufinancirala Europska komisija i u okviru kojeg se iznose informacije o Povelji te na jednom mjestu osigurava materijal za osposobljavanje, dostupno na <https://charter.humanrights.at/>.

⁶⁵ https://beta.e-justice.europa.eu/charterclick_start_action.do?init=true&idTaxonomy=583&plang=hr.

⁶⁶ https://beta.e-justice.europa.eu/584/HR/charter_tutorial?init=true.

⁶⁷ Na primjer, osposobljavanje o „Primjenjivosti i učinku Povelje EU-a o temeljnim pravima u nacionalnom postupku” koje su EJTN i FRA održali u Beču 19.–20. travnja 2018. te seminari osposobljavanja o razini osviještenosti o Povelji i sudskoj praksi Suda Europske unije namijenjeni sucima i tužiteljima država članica EU-a koji su održani 2018.–2019. u organizaciji EJTN-a.

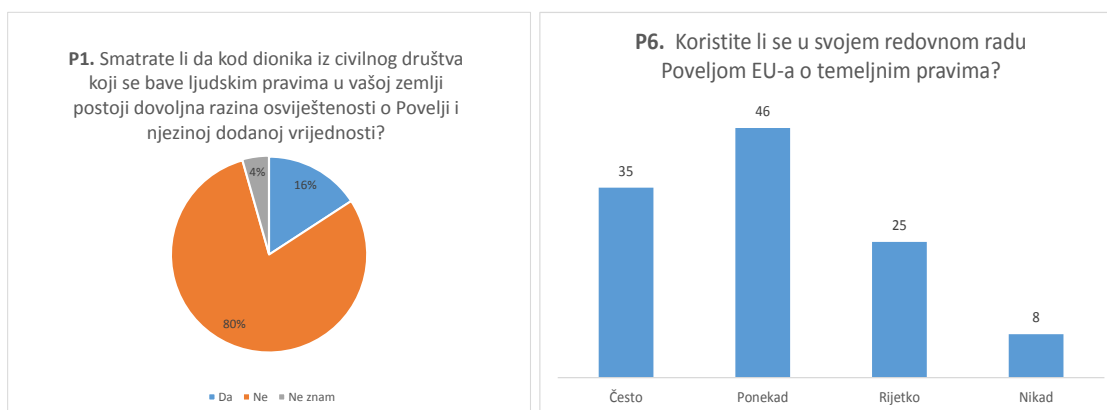
⁶⁸ Na primjer, EIPA-in tečaj osposobljavanja „Zaštita temeljnih prava u kontekstu kaznenog postupka u Europskoj uniji: primjena i važnost Povelje Europske unije o temeljnim pravima i zakonodavstva EU-a”, koji je održan u Barceloni 13.–14. ožujka 2018., u Varšavi 26.–27. lipnja 2018. i u Luksemburgu 2.–3. listopada 2018.

⁶⁹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/10-keys-effectively-communicating-human-rights>.

⁷⁰ <https://fra.europa.eu/en/charterpedia>.

⁷¹ Priručnik Agencije EU-a za temeljna prava „Primjena Povelje Europske unije o temeljnim pravima u pravu i oblikovanju politika na nacionalnoj razini”, nav. dj.

osposobljavanje nacionalnih tijela⁷². Budući da radi s institucijama za ljudska prava, Agencija je sastavila materijale za osposobljavanje namijenjene državnim službenicima i organizacijama civilnog društva. Osposobljavanje organizacija civilnog društva o Povelji ključno je s obzirom na njihovu ulogu u nastojanjima da Povelja postane stvarnost u životima ljudi. Iz rezultata istraživanja koje je Agencija 2018. provela među članovima svoje platforme, koja okuplja organizacije civilnog društva, vidljivo je da se razina osviještenosti i upotreba Povelje mogu poboljšati.

Izvor: anonimno istraživanje o upotrebi Povelje koje je u kolovozu 2018. Agencija EU-a za temeljna prava provela među organizacijama uključenima u njezinu platformu za temeljna prava.

Broj nacionalnih institucija za ljudska prava u EU-u koje su akreditirane na temelju pariških načela⁷³ znatno se povećao od 2010. (povećanje za 53 % sa 15 na 23 države članice EU-a). Među njima se i za 50 % povećao broj nacionalnih institucija za ljudska prava „statusa A” (u potpunosti usklađene s pariškim načelima), sa 10 na 16. Trenutačno samo pet država članica nema akreditirane nacionalne institucije za ljudska prava. Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava radi s relevantnim dionicima kako bi im u tome pomogla. Nacionalne institucije za ljudska prava od 2010. sve su aktivnije u praćenju i izvješćivanju o provedbi Povelje na nacionalnoj razini, podizanju razine osviještenosti⁷⁴ i osposobljavanju⁷⁵

⁷² Među ostalim u području isplate sredstava EU-a na temelju smjernica koje je Komisija izradila 2016. i koje su dostupne na [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016XC0723\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016XC0723(01)&from=EN).

⁷³ Međunarodni standardi za procjenu nacionalnih institucija za ljudska prava dostupni su na <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/ParisPrinciples.aspx>.

⁷⁴ Na primjer, slovački vodič za nacionalne institucije za ljudska prava o podizanju razine osviještenosti o ljudskim pravima, u kojem je poglavlje posvećeno Povelji i tome kako slovačka nacionalna institucija za ljudska prava upotrebljava Povelju, dostupan je na http://www.snsip.sk/CCMS/files/Sprivedca_ludskopravnymi_temami_suviasiimi_s_clenstvom_SR_v_EU.pdf

⁷⁵ Na primjer, hrvatska nacionalna institucija za ljudska prava sudjelovala je kao partner u projektu „Ocjenjivanje Povelje”, nav. dj.

sudaca, odvjetnika i organizacija civilnog društva o Povelji, u pružanju savjeta⁷⁶ svojim vladama i parlamentima o zahtjevima na temelju Povelje i strateškom vođenju sporova⁷⁷ na nacionalnoj razini i pred Sudom Europske unije. Važan su dio lanca izvršenja.

Isto vrijedi i za tijela za jednakost koja su postupno postala ključni sudionici u infrastrukturi EU-a za suzbijanje diskriminacije⁷⁸. Tim se tijelima žrtve diskriminacije prvo obraćaju i stoga imaju veliko znanje o tome kako diskriminacija utječe na ljude u Europi te su se u radu strateški više usmjerila prema postizanju bolje osviještenosti i provedbe zakonodavstva EU-a o jednakom postupanju⁷⁹. Većina država članica ispunila je više od pravno obvezujućih zahtjeva EU-a i prenijela nadležnost svojim tijelima za jednakost kako bi se djelokrugom tih tijela u određenim slučajevima obuhvatile sve osnove iz članka 21. Povelje⁸⁰. Svrha je Preporuke Komisije iz 2018. o standardima za tijela za jednakost⁸¹ države članice savjetovati o mjerama za povećanje djelotvornosti i neovisnosti tijela za jednakost.

5. Zaključak

Iz ovog Izvješća jasno je da je Povelja ključni instrument za ostvarivanje temeljnih prava u životima ljudi. Povelja je još uvijek relativno novi instrument u odnosu na, na primjer, Europsku konvenciju o ljudskim pravima koja postoji više od 65 godina. Trebat će određeno vrijeme kontinuirano raditi kako bi se iskoristio puni potencijal tog instrumenta, posebno na lokalnoj i nacionalnoj razini.

Civilno društvo i branitelji ljudskih prava imaju ključnu ulogu u tome da Povelja postane stvarnost u životima ljudi. Komisija, finsko predsjedništvo EU-a i Agencija EU-a za temeljna prava održat će krajem 2019. konferenciju u povodu 10. obljetnice kako bi proslavili Povelju i

---

⁷⁶ Na primjer, portugalska nacionalna institucija za ljudska prava preporučila je Parlamentu da donese Kodeks dobrog upravnog postupanja (na temelju članka 41. Povelje). Više informacija o toj inicijativi može se pronaći na <http://www.provedor-jus.pt/?idc=35&idi=15267>.

⁷⁷ Na primjer, irska nacionalna institucija za ljudska prava pozivala se na Povelju kada se radilo o njezinim podnescima *amicus curiae* u nacionalnim predmetima (npr. P protiv Chief Superintendent of the Garda National Immigration Bureau & Ors), više informacija dostupno je na <https://www.ihrec.i.e./documents/p-v-chief-superintendent-of-the-garda-national-immigration-bureau-ors/>. Ta je institucija isto tako pred Sudom Europske unije zastupala kandidate imigracijskog ureda Garda koji su osporavali pravila kojima se diskriminiralo na temelju dobi i pritom su se pozivali na odredbe Povelje. Više informacija možete pronaći na: <https://www.ihrec.i.e./eu-court-of-justice-issues-landmark-equality-law-ruling/>.

⁷⁸ Vidjeti Izvješće Europske mreže pravnih stručnjaka za ravnopravnost spolova i nediskriminaciju za 2018., dostupno na <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4763-equality-bodies-making-a-difference-pdf-707-kb>.

⁷⁹ Direktiva 2000/43/EZ, direktive 2010/41, 2006/54, 2004/113.

⁸⁰ http://www.equineteurope.org/IMG/pdf/updated_brochure-2.pdf. Vidjeti i europski direktorij tijela za jednakost dostupan na <http://www.equineteurope.org/-Members-Directory->.

⁸¹ Nav. dj.

razmotrili kako, uz pomoć civilnog društva i branitelja ljudskih prava, taj dokument može postati važan dio svakodnevice. Nova Komisija time će dobiti neophodne informacije i smjernice.